

Załącznik do uchwały nr ....../....../2010
Rady Miejskiej w Rudniku nad Sanem
z dnia .....

OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ W RUDNIKU NAD SANEM

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2011 – 2015

Rudnik nad Sanem 2010

*Na dziesięć osób, które przychodzą prosić mnie o pomoc, wolę być oszukany przez
dziewięciu, aniżeli – odesłać z pustymi rękami jednego człowieka będącego
rzeczywiście w potrzebie.*

Jan XXIII

Spis treści.

<u>Wstęp</u>	<u>5</u>
<u>I. Diagnoza</u>	<u>8</u>
<u>1. Charakterystyka gminy</u>	<u>8</u>
<u>2. Organizacja systemu pomocy społecznej</u>	<u>10</u>
<u>2.1. Podstawy prawne funkcjonowania systemu pomocy społecznej</u>	<u>10</u>
<u>2.2. Organizacja Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem</u>	<u>14</u>
<u>2.3. Zadania w zakresie pomocy społecznej oraz rodzaje świadczeń z pomocy społecznej</u>	<u>15</u>
<u>2.4. Struktura wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej w 2009 r.</u>	<u>19</u>
<u>3. Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie gminy Rudnik nad Sanem</u>	<u>20</u>
<u>3.1. Ubóstwo</u>	<u>23</u>
<u>3.2. Bezrobocie</u>	<u>25</u>
<u>3.3. Choroba</u>	<u>26</u>
<u>3.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych</u>	<u>27</u>
<u>3. 5. Niepełnosprawność</u>	<u>28</u>
<u>3. 6. Wielodzietność</u>	<u>32</u>
<u>3. 7. Alkoholizm</u>	<u>32</u>
<u>3. 8. Potrzeba ochrony macierzyństwa</u>	<u>34</u>
<u>3. 9. Przemoc w rodzinie</u>	<u>35</u>
<u>3. 10. Bezdomność</u>	<u>36</u>
<u>3.11 Trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego</u>	<u>36</u>
<u>4. Dane o liczbie rodzin i osób korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem w pierwszym półroczu 2010 r.</u>	<u>38</u>
<u>II. Podsumowanie wdrażania Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005 – 2010.</u>	<u>39</u>

III. Strategia rozwiązywania problemów społecznych	46
<u>1. Analiza swot</u>	<u>47</u>
<u>2. Cel główny</u>	<u>48</u>
<u>2.1. Pomoc na rzecz rodzin i osób dotkniętych problemem ubóstwa</u>	<u>49</u>
<u>2.2. Pomoc na rzecz rodzin w których występuje zjawisko bezrobocia</u>	<u>50</u>
<u>2.3. Pomoc na rzecz osób niepełnosprawnych</u>	<u>52</u>
<u>2.4. Pomoc na rzecz rodzin w których występuje zjawisko przemocy</u>	<u>54</u>
<u>2.5. Pomoc na rzecz osób starszych</u>	<u>56</u>
<u>2.6. Pomoc na rzecz osób z problemami alkoholowymi</u>	<u>58</u>
<u>2.7. Pomoc na rzecz dzieci przebywających poza ich naturalnym środowiskiem</u>	<u>60</u>
<u>Zakończenie</u>	<u>62</u>

Wstęp.

Pomoc społeczna działa w sytuacjach, w których zostały zagrożone podstawowe warunki egzystencji osoby lub rodziny, bądź też jakość ich życia obniżyła się poniżej społecznie akceptowanego minimum. Celem pomocy jest zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin. Realizacja zadań wynikających z potrzeb ma umożliwić osobom i rodzinom bytowanie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Diagnoza problemów społecznych występujących na terenie Gminy i Miasta Rudnik nad Sanem została sporządzona na podstawie danych pochodzących z Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem, Powiatowego Urzędu Pracy w Nisku, Urzędu Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem i danych opracowanych przez Główny Urząd Statystyczny. W oparciu o diagnozę została opracowana strategia rozwiązywania problemów społecznych na najbliższe lata tj. 2011 – 2015. Ma ona pomóc w rozszerzeniu i pogłębieniu form pracy socjalnej.

Misją strategii jest wypracowanie skutecznego modelu wsparcia dla osób tego wymagających poprzez skoordynowanie działań instytucji zajmujących się udzielaniem pomocy społecznej. Oznacza to wypracowanie i poszerzenie współpracy z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się organizowaniem pomocy społecznej oraz instytucjami działającymi w sferze pomocy społecznej takimi jak: jednostki oświatowe, służba zdrowia, sądownictwo, policja. Rozwiązywaniem problemów społecznych w Ośrodku Pomocy Społecznej zajmują się pracownicy socjalni, którzy pracują w sześciu rejonach. Mają oni bezpośredni kontakt ze środowiskiem, w związku z czym diagnozują i podejmują decyzje

o przyznaniu właściwej pomocy. Najczęściej występującymi problemami, które były powodem przyznania w ostatnich latach pomocy były: ubóstwo, bezrobocie, bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, choroba, niepełnosprawność, potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, bezdomność, sieroctwo oraz trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Podstawą opracowania strategii jest zapis art.17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.), w którym enumeratywnie wymieniono zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, wśród których w punkcie 1 zapisano:

„opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;”.

Niniejsza strategia wpisuje się w założenia Strategii Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007 – 2020, w której w obszarze *Zabezpieczenie społeczne* określono główny cel strategiczny – „Integracja działań w zakresie pomocy społecznej”. W ramach celu strategicznego wyodrębniono cztery priorytety:

- wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym;
- tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dziećmi;
- rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej oraz rozwój zawodowy kadr pomocy społecznej;
- propagowanie i rozwijanie obywatelskiego uczestnictwa w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.

Strategia składa się z dwóch części. Pierwsza zawiera diagnozę problemów społecznych, w ramach której scharakteryzowano gminę oraz system organizacji pomocy społecznej. Część druga zawiera podsumowanie realizacji dotychczas obowiązującej Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2005-2010 oraz założenia na lata 2011-2015. Ramy czasowe niniejszego dokumentu wynikają z logiki konstruowania dokumentów strategicznych. Obecnie brak jest opracowanych dokumentów strategicznych oraz założeń programowych na kolejną

perspektywę finansową tj. lata 2014-2020. Uważamy również, iż dane zebrane w Powszechnym Spisie Rolnym w roku 2010 oraz dane z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, który odbędzie w 2011 r., pomogą nam właściwie ustosunkować się do posiadanych przez nas zebranych danych oraz porównać je z zebranymi w czasie NSPLiM.

I. DIAGNOZA.

1. CHARAKTERYSTYKA GMINY.

W skład gminy Rudnik nad Sanem wchodzi: miasto Rudnik nad Sanem oraz sołectwa w Kopkach, Chałupkach, Przędzeli i Przędzeli Kolonii. Powierzchnia gminy wynosi 79 km², z czego 36 km² przypada na miasto, a pozostałe 43 km² to tereny wiejskie. Liczba mieszkańców faktycznie zamieszkałych w roku 2009 (źródło Główny Urząd Statystyczny) wynosiła 10 082 osoby, w obrębie miasta zamieszkuje 6744 mieszkańców, natomiast na terenach wiejskich gminy mieszka 3338 mieszkańców. Gęstość zaludnienia wynosi 128 osób na kilometr kwadratowy.

Struktura wiekowa ludności pokazuje, że dominującymi grupami są: grupa w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

- w wieku przedprodukcyjnym jest 1935 osób,
- w wieku produkcyjnym 6540 osób, z czego 4148 osób w wieku produkcyjnym mobilnym oraz 2392 osób w wieku produkcyjnym niemobilnym,
- w wieku poprodukcyjnym znajduje się 1607 osób.

Wskaźnik obciążenia demograficznego w naszej gminie w minionych latach kształtował się niemal na niezmiennym poziomie. Liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym wynosiła w 2007 r. – 58,2 osoby, w 2008 r. – 56,6 osoby, w 2009 r. - 54,2 osoby. Natomiast niepokojąco kształtuje się trend wskazujący udział ludności w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym; w 2007 r. - 74,6 osób, w 2008 r. - 78,7 osób, a w 2009 r. - 83,0 osób. Średnia w roku 2009 w powiecie nizańskim wyniosła 73,4 osób w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym, natomiast w województwie podkarpackim wskaźnik ten wynosił 77 osób.

Gmina Rudnik nad Sanem ma charakter miejsko – rolny, dominującym źródłem utrzymania jest wyrób przedmiotów wykonywanych z wikliny.

Na terenie gminy znajduje się 5 szkół podstawowych, 1 szkoła gimnazjalna oraz 2 szkoły ponadgimnazjalne. Oprócz tych szkół na terenie gminy funkcjonuje przedszkole miejskie, przedszkole prowadzone przez Siostry Służebniczki i Specjalny

Ośrodek Szkolno – Wychowawczy, w którym organizowane są zajęcia na poziomie szkoły podstawowej i gimnazjalnej.

Na terenie gminy Rudnik nad Sanem funkcjonuje jedna placówka opiekuńczo – wychowawcza, którą jest działający od września 2000 roku Dom Dziecka w którym może przebywać 35 osób.

Oprócz tego na terenie gminy istnieje Biblioteka Miejska oraz jej 2 filie położone na terenie sołectwa Kopki i na terenie sołectwa Przędzel, Miejski Dom Kultury, Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji.

Służba zdrowia zorganizowana jest niedostatecznie, tworzą ją na terenie gminy Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Rudniku nad Sanem oraz niewielki NZOZ położony na terenie sołectwa Kopki.

Organizowaniem i koordynacją pomocy społecznej na terenie gminy zajmuje się Ośrodek Pomocy Społecznej, który realizuje zadania powierzone przez Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej.

2. ORGANIZACJA SYSTEMU POMOCY SPOŁECZNEJ.

2.1. Podstawy prawne funkcjonowania systemu pomocy społecznej.

Podstawowymi aktami prawa, na których opiera się funkcjonowanie systemu pomocy społecznej są:

I. Prawo krajowe:

1. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 z późn. zm.).

Ustawa o pomocy społecznej określa:

- zadania w zakresie pomocy społecznej,
- rodzaje świadczeń z pomocy społecznej oraz zasady i tryb ich udzielania,
- organizację pomocy społecznej,
- zasady i tryb postępowania kontrolnego w zakresie pomocy społecznej.

2. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139, poz. 992 z późn. zm.).

Ustalono w niej warunki nabywania prawa do świadczeń rodzinnych oraz zasady ustalania, przyznawania i wypłacania tych świadczeń. Ustawa wyróżnia świadczenia rodzinne, którymi jest zasiłek rodzinny wraz z dodatkami oraz świadczenia opiekuńcze: świadczenie pielęgnacyjne i zasiłek pielęgnacyjny.

3. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2009 r. Nr 1, poz. 7 z późn. zm.).

Ustawa określa zasady:

- postępowania wobec osób zobowiązanych do świadczenia alimentacyjnego oraz na podstawie tytułu wykonawczego, jeżeli egzekucja prowadzona przez komornika sądowego jest bezskuteczna;
- przyznawania zaliczek alimentacyjnych dla osób samotnie wychowujących dzieci, uprawnionych do świadczenia alimentacyjnego na podstawie tytułu wykonawczego, którego egzekucja jest bezskuteczna.

4. Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.).

Ustawa określa zasady zatrudnienia socjalnego, a jej przepisy stosuje się w szczególności do:

- osób bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności,
- uzależnionych od alkoholu po zakończeniu leczenia odwykowego,
- uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających po zakończeniu programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej,
- chorych psychicznie w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego,
- bezrobotnych pozostających bez pracy co najmniej 36 miesięcy,
- zwolnionych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem,
- uchodźców realizujących indywidualny program integracji.

5. Ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 1994 r. Nr 111, poz. 535 z późn. zm.).

Ochronę zdrowia psychicznego zapewniają organy administracji rządowej i samorządowej oraz instytucje do tego powołane.

Ochrona zdrowia psychicznego polega na:

- promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym,
- zapewnieniu osobom z zaburzeniami psychicznymi wielostronnej powszechnie dostępnej opieki zdrowotnej,
- kształtowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi właściwych postaw społecznych (rozumienia, tolerancji, życzliwości, przeciwdziałanie ich dyskryminacji).

6. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.).

Ustawa reguluje zasady:

- prowadzenia działalności pożytku publicznego przez organizacje pozarządowe,
- uzyskiwania przez organizacje pozarządowe statusu organizacji pożytku publicznego oraz funkcjonowania tych organizacji,
- sprawowania nadzoru nad prowadzeniem działalności pożytku publicznego.

Ustawa ta reguluje również warunki wykonywania świadczeń przez wolontariuszy oraz korzystania z tych świadczeń.

7. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.).

Ustawa określa zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi.

8. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie kodeksu cywilnego (Dz. U. z 2005 r. Nr 31, poz. 266 z późn. zm.).

W ustawie tej zawarte są zasady i formy ochrony praw lokatorów, zasady gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz określony jest katalog praw i obowiązków lokatorów.

9. Ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 z późn. zm.).

Ustawa reguluje zasady i tryb przyznawania, ustalania wysokości i wypłacania dodatków mieszkaniowych oraz właściwość organów w tych sprawach.

10. Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.).

Ustawa określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej.

11. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572 z późn. zm.).

12. Ustawa z dnia 29 grudnia 2005 r. o ustanowieniu programu wieloletniego "Pomoc państwa w zakresie dożywiania" (Dz. U. z 2005 r. Nr 267, poz. 2259 z późn. zm.).

Ustawa ustanawia wieloletni program pomocy państwa w zakresie dożywiania w latach 2006-2013.

13. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2010 r. Nr 214, poz. 1407).

14. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).

Ustawa określa:

- 1) zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie;
- 2) zasady postępowania wobec osób dotkniętych przemocą w rodzinie;
- 3) zasady postępowania wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.

II. Prawo w Unii Europejskiej:

1. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.
2. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.
3. Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999.

Do najważniejszych obszarów europejskiej polityki społecznej możemy zaliczyć:

- prawa pracownicze, ochrona pracy, bezpieczeństwo i higiena pracy,
- swoboda przepływu pracowników i zabezpieczenie społeczne,
- walka z bezrobociem,
- polityka równości i zwalczania dyskryminacji,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu.

III. Dokumenty programowe.

1. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013.
2. Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020.
3. Narodowa Strategia Integracji Społecznej.
4. Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2009-2015.
5. Wojewódzki Program Na Rzecz Wyrównywania Szans Osób Niepełnosprawnych i Przeciwdziałania Ich Wykluczeniu Społecznemu na lata 2008-2020.

2.2. Organizacja Ośrodka Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem został powołany uchwałą Rady Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem Nr XI/53/91 z dnia 30 kwietnia 1991 r. w sprawie powołania jednostki budżetowej.

- Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną gminy i miasta Rudnik nad Sanem,
- jest jednostką finansowaną z budżetu gminy oraz dotacji celowych przekazanych na realizację zadań zleconych,
- obszarem działania Ośrodka jest teren Gminy i Miasta Rudnik nad Sanem,
- Ośrodkiem Pomocy Społecznej kieruje Kierownik, który jest odpowiedzialny za działalność Ośrodka oraz reprezentuje go na zewnątrz. Kierownika zatrudnia i zwalnia Burmistrz Gminy i Miasta, pracowników Ośrodka zatrudnia i zwalnia Kierownik OPS w porozumieniu z Burmistrzem.

W Ośrodku Pomocy Społecznej pracują:

- kierownik,
- główna księgowa, księgowa;
- sześciu pracowników socjalnych,
- opiekunka świadcząca usługi opiekuńcze,
- cztery opiekunki świadczące usługi specjalistyczne,
- dwóch pracowników realizujących zadania związane ze świadczeniami rodzinnymi i funduszem alimentacyjnym.

W obszarze działania pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej znajdują się miasto Rudnik nad Sanem oraz sołectwa w Kopkach, Chałupkach, Przędzeli i Przędzeli Koloni. Pracownicy socjalni Ośrodka mają przydzielone tereny swojego działania. Na każdego z pięciu pracowników socjalnych przypada obecnie 2016 mieszkańców. Liczba rodzin i osób zgłaszających się po pomoc do OPS jest bardzo duża, obecnie na jednego pracownika socjalnego przypada około 110 rodzin, które wielokrotnie w ciągu roku wymagają pomocy finansowej, rzeczowej oraz w formie doradztwa. Praca z klientami Ośrodka jest bardzo trudna i wymaga od pracownika socjalnego szerokiej wiedzy i umiejętności, tak by podjął on właściwe środki i by mógł opracować skuteczny plan pomocy obejmujący w pierwszej kolejności zaspokojenie podstawowych potrzeb.

2.3 Zadania w zakresie pomocy społecznej oraz rodzaje świadczeń z pomocy społecznej.

Zadania w zakresie pomocy społecznej zostały podzielone przez ustawodawcę na zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminę.

W pierwszej grupie (zadania własne) w ustawie o pomocy społecznej zostały wymienione zadania:

- opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
- udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
- praca socjalna;
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo - wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
- tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
- dożywianie dzieci;
- sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, również w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę

to:

- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom;
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Rodzaje świadczeń z pomocy społecznej:

a) o charakterze pieniężnym:

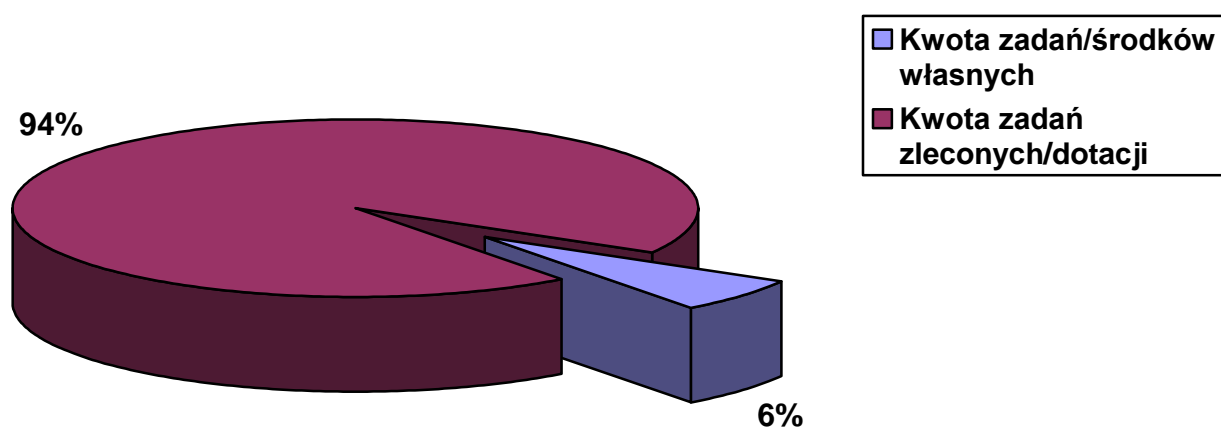
- zasiłek stały,
- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek i pożyczka na ekonomiczne usamodzielnienie,
- pomoc dla rodzin zastępczych,
- pomoc na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki,
- świadczenie pieniężne na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego dla cudzoziemców, którzy uzyskali w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą,
- wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd;

b) świadczenia niepieniężne:

- praca socjalna,
- bilet kredytowany,
- składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- składki na ubezpieczenia społeczne,
- pomoc rzeczowa, w tym na ekonomiczne usamodzielnienie,
- sprawienie pogrzebu,
- poradnictwo specjalistyczne,
- interwencja kryzysowa,
- schronienie,
- posiłek,
- niezbędne ubranie,
- usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, w ośrodkach wsparcia oraz w rodzinnych domach pomocy,
- specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania oraz w ośrodkach wsparcia,
- mieszkanie chronione,
- pobyt i usługi w domu pomocy społecznej,
- opieka i wychowanie w rodzinie zastępczej i w placówce opiekuńczo - wychowawczej,
- pomoc w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym, pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, pomoc na zagospodarowanie – w formie rzeczowej dla osób usamodzielnianych,
- szkolenia, poradnictwo rodzinne i terapia rodzinna prowadzone przez ośrodki adopcyjno-opiekuńcze.

2.4. Struktura wydatków Ośrodka Pomocy Społecznej w 2009 r.

Rodzaj świadczenia	Kwota zadań/środków własnych	Kwota zadań zleconych/dotacji	Kwota razem	Liczba świadczeń
Razem	250 698,77	3 664 443,76	3 919 142,53	95 994
Zasiłek stały	0,00	217 412,60	217 412,60	683
Zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku klęski żywiołowej lub ekologicznej	0,00	4 000	4 000	1
Specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi	0,00	129 006,34	129 006,34	7 934
Usługi opiekuńcze	18666,48	0,00	18 666,48	1 148
Zasiłek celowy i w naturze	24114,98	0,00	24 114,98	143
Pobyt w domach pomocy	100 515,57	0,00	100 515,57	64
Zasiłek okresowy	1146,28	410 903,73	412 050,01	1 419
Program wieloletni: pomoc w zakresie dożywiania	106 255,46	343 163,09	449 418,55	54 408
Świadczenia rodzinne	0,00	2 321 438	2 321 438	25 298
Fundusz alimentacyjny	0,00	220 870	220 870	704
Składki emerytalno-rentowe	0,00	21 650	21 650	192

Wykres nr 1. Struktura wydatków w finansowaniu świadczeń wypłacanych przez Ośrodek Pomocy Społecznej.

3. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH NA TERENIE GMINY RUDNIK NAD SANEM.

Współczesny model pomocy społecznej opiera się w głównej mierze na systemowym podejściu, które ma przeciwdziałać marginalizacji i wykluczeniu społecznemu. Zgodnie z definicją przedstawioną w Narodowej Strategii Integracji Społecznej wykluczenie społeczne to brak lub ograniczone możliwości uczestnictwa, wpływania, korzystania osób i grup z podstawowych praw, instytucji publicznych, usług, rynków, które powinny być dostępne dla każdego. Właściwe zdiagnozowanie wykluczenia społecznego powinno prowadzić do świadczenia skutecznej pomocy społecznej. W diagnozie społeczno-ekonomicznej, przedstawionej w Programie Operacyjnym Kapitał Ludzki do grup społecznych, znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy zaliczono:

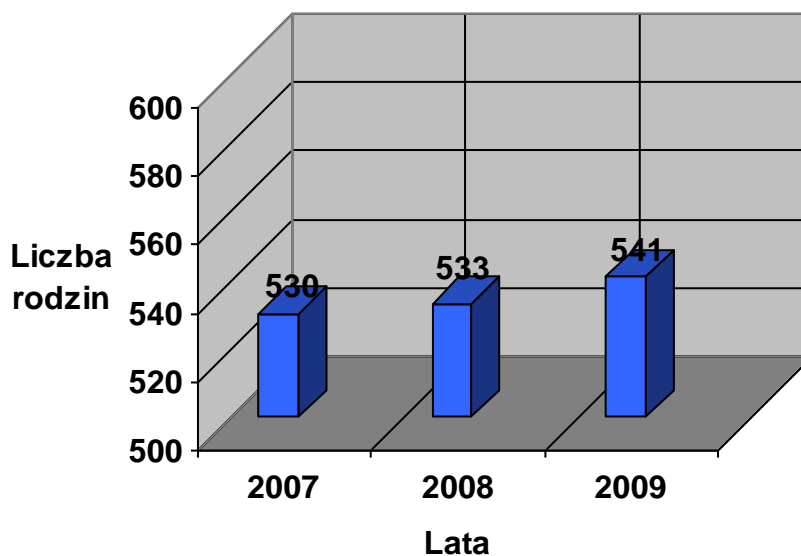
- osoby bezrobotne do 25 roku życia;
- osoby długotrwale bezrobotne lub kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka;
- osoby bezrobotne powyżej 50. roku życia;
- osoby bezrobotne bez kwalifikacji zawodowych, bez doświadczenia zawodowego lub bez wykształcenia średniego;
- osoby bezrobotne samotnie wychowujące co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia;
- osoby bezrobotne, które po odbyciu kary pozbawienia wolności nie podjęły zatrudnienia;
- niepełnosprawne osoby bezrobotne.

W ramach szeroko rozumianego systemu pomocy społecznej, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu nie jest skierowane tylko do wyżej wymienionych grup. Polega także na udzielaniu pomocy w postaci materialnej i niematerialnej osobom, które nie są w stanie pokonać różnych barier i problemów społecznych, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Przyczyny uprawniające do uzyskania świadczeń z pomocy społecznej określa art. 7 ustawy o pomocy społecznej i są to:

- ubóstwo;

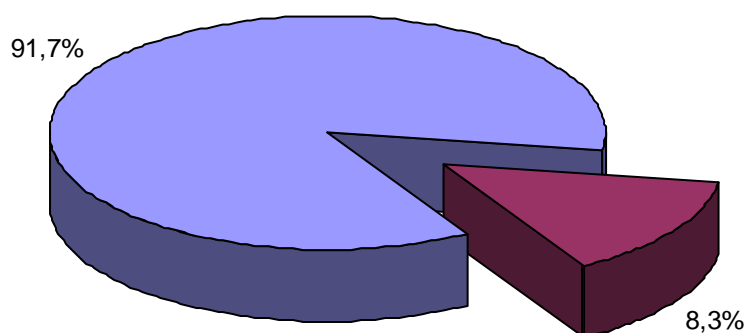
- sieroctwo;
- bezdomność;
- bezrobocie;
- niepełnosprawność;
- długotrwała lub ciężka choroba;
- przemoc w rodzinie;
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietności;
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych;
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze;
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy;
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- alkoholizm lub narkomania;
- zdarzenia losowe i sytuacja kryzysowa;
- klęska żywiołowa lub ekologiczna.

W naszej diagnozie skupimy się w głównej mierze na tych przyczynach, które najczęściej stanowią podstawę do udzielenia pomocy.

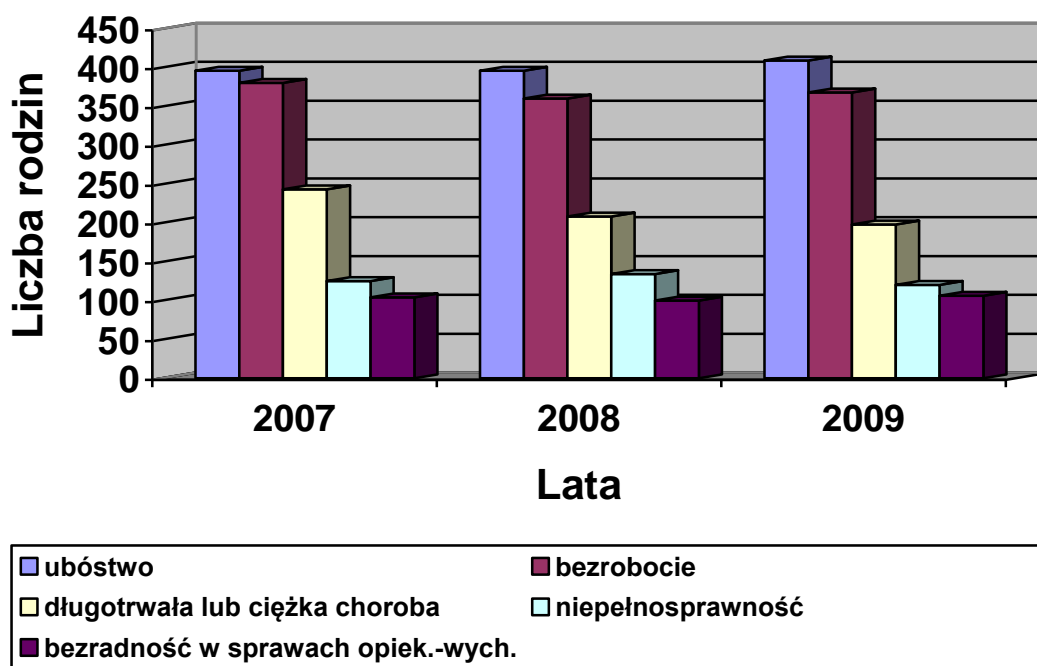
Wykres nr 1. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2007 – 2009 na terenie gminy Rudnik nad Sanem.

Z przedstawionego wykresu wynika, iż liczba rodzin korzystających z pomocy OPS kształtuje się na niezmiennie wysokim poziomie. W badanym okresie nie zmieniano kryterium dochodowego uprawniającego do pomocy społecznej. Od 1 października 2006 r. obowiązuje 351 zł na osobę w rodzinie i 477 zł netto dla osób samotnych - prowadzących jednoosobowe gospodarstwo domowe. Również na zbliżonym poziomie kształtuje się liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną. W 2007 r. liczba osób w rodzinach objętych pomocą wynosiła 1736, w 2008 r. 1654 osoby, w 2009 r. 1660 osób.

Wykres nr 2. Liczba osób korzystających z pomocy OPS na tle społeczności gminy Rudnik nad Sanem.

Najczęściej występującymi problemami, które były przyczyną przyznania pomocy przez OPS na terenie naszej gminy w ubiegłych latach były: ubóstwo, bezrobocie, długotrwała lub ciężka choroba i bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych (rodzina niepełna, rodzina wielodzietna). Innymi powodami przyznania pomocy przez OPS były: potrzeba ochrony macierzyństwa, alkoholizm, bezdomność, sieroctwo i trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego.

Wykres nr 3. Najczęstsze powody przyznawania pomocy przez OPS w latach 2007 – 2009.

Powody przyznania pomocy (liczba rodzin)	Lata		
	2007	2008	2009
Ubóstwo	396	396	409
Bezrobocie	380	360	368
Długotrwała lub ciężka choroba	247	208	198
Niepełnosprawność	125	134	120
Bezradność w sprawach opiek. – wych.	104	100	106

3.1. UBÓSTWO

W literaturze przedmiotu ubóstwo określa się jako stan, w którym jednostce lub grupie społecznej brakuje środków na zaspokojenie podstawowych potrzeb, wśród których znajdują się dobra służące zaspokojeniu potrzeb egzystencjonalnych (żywność, odzież, obuwie, mieszkanie, ochrona zdrowia, higiena), do wykonywania pracy (transport lokalny i łączność), kształcenia (oświata i wychowywanie dzieci),

a także utrzymywania więzi rodzinnych i towarzyskich oraz uczestnictwa w kulturze. Najczęstszym powodem występowania ubóstwa w rodzinach jest bezrobocie. Pojęcie ustawowej granicy ubóstwa wyznacza ustawa o pomocy społecznej, ustalając pewną kwotę, która uprawnia do ubiegania się o pomoc społeczną.

Przyjęte przez GUS granice ubóstwa:

- dla oceny ubóstwa obiektywnego

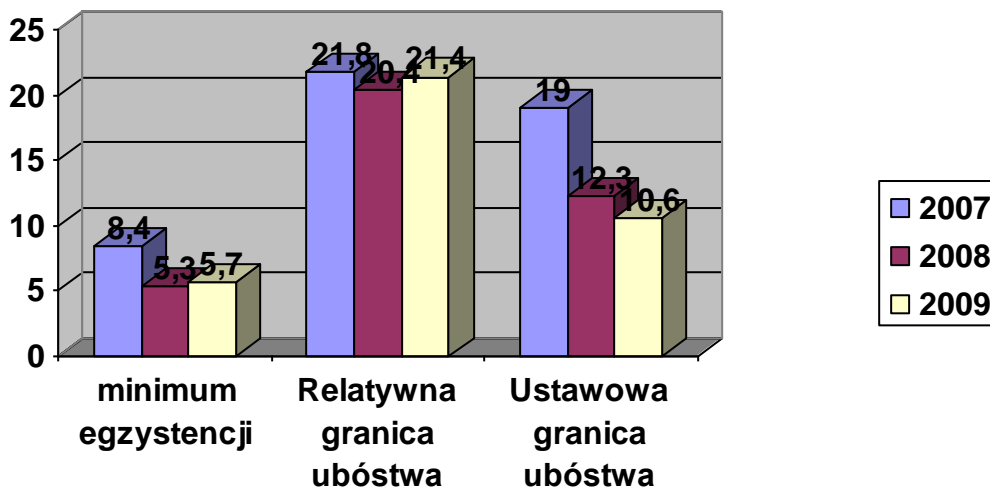
a) relatywna (50% średnich wydatków)

b) absolutne:

- minimum egzystencji szacowane przez IPiSS (granica ubóstwa skrajnego) – minimum egzystencji wyznacza poziom zaspokojenia potrzeb, poniżej którego występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka
- ustawowa (kwota uprawniająca do ubiegania się o przyznanie świadczenia z pomocy społecznej).

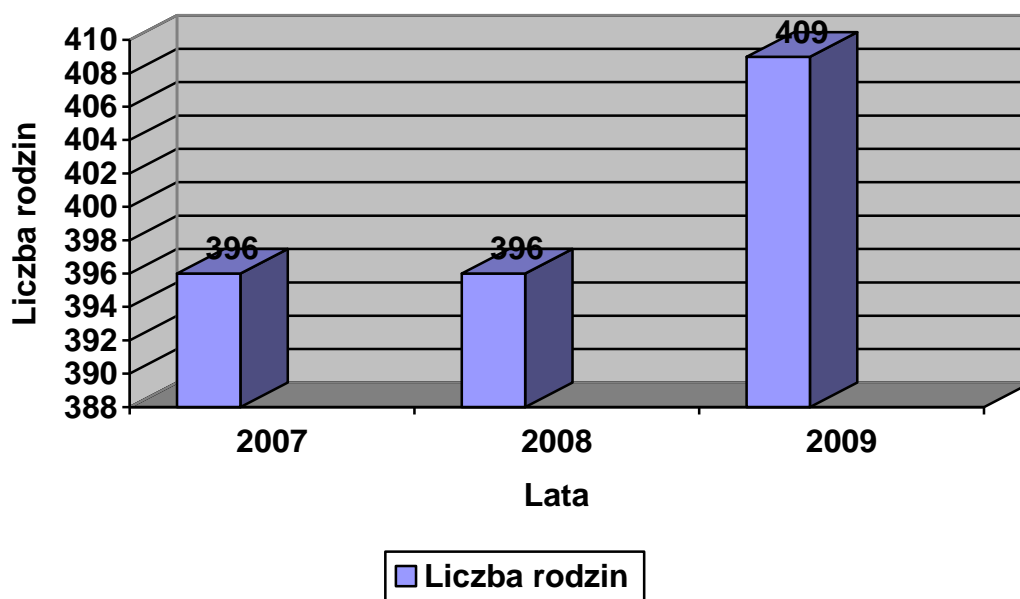
- dla oceny ubóstwa subiektywnego

„lejdejska” (wykorzystuje oceny dochodów deklarowane przez same gospodarstwa domowe).

Wykres nr 4. Wskaźniki zagrożenia ubóstwem wg granic ubóstwa - % osób w gosp. dom. poniżej granic w latach 2007-2009 w woj. Podkarpackim. Źródło GUS.

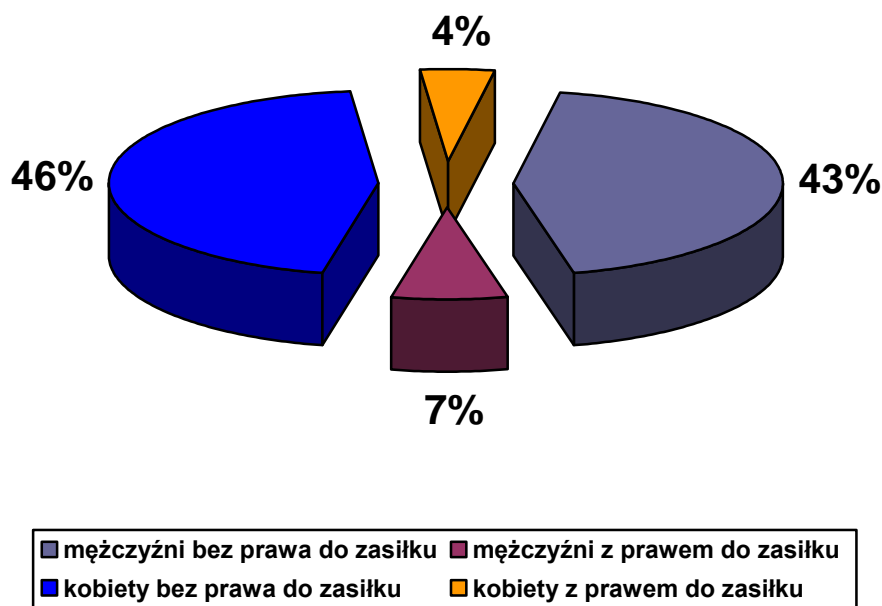

Wykres nr 5. Liczba rodzin korzystająca z pomocy OPS z powodu ubóstwa w latach 2007-2009.

3.2. BEZROBOCIE.

Bezrobocie jest drugim powodem przyznawania pomocy przez OPS. Problem bezrobocia jest problemem, który występuje w dużej skali na terenie całego kraju. Ostatnie dane GUS z czerwca 2010 r. mówią o skali bezrobocia rzędu 11,6% średnio na terenie kraju. Na terenie województwa Podkarpackiego w czerwcu 2010 r. zanotowano bezrobocie w skali 14,7%, natomiast na terenie powiatu nizańskiego stopa bezrobocia wyniosła 22,0% co jest jednym z najwyższych wskaźników na terenie naszego województwa.

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w PUP w Nisku z terenu gminy i miasta Rudnik nad Sanem wynosiła w czerwcu 2010 r. 862 osób (w tym 439 kobiet). Ogółem spośród 862 bezrobotnych prawo do zasiłku dla bezrobotnych posiadało 111 osób (w tym 43 kobiet).

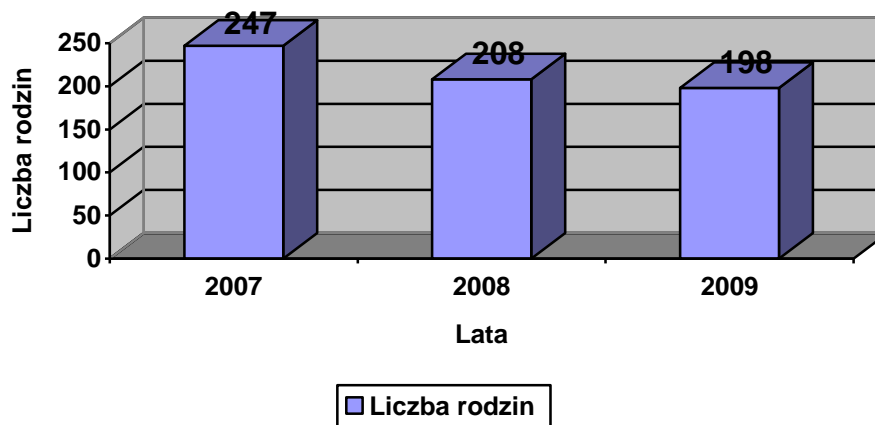
Wykres nr 6. Poziom i struktura bezrobocia na terenie gminy Rudnik nad Sanem.

Bezrobocie jest bardzo niebezpiecznym zjawiskiem, które prowadzi do obniżenia standardu życia rodzin poprzez brak środków na zabezpieczenie podstawowych potrzeb. Bardzo często bezrobocie staje się przyczyną obniżenia statusu materialnego rodziny, co może powodować frustrację (szczególnie u mężczyzn). Skutkami długotrwałego pozostawania bez pracy może być rozluźnienie więzi rodzinnych, alienacja, czy częste sięganie po alkohol.

3.3. CHOROBA.

Długotrwała choroba jest kolejną z najczęstszych przyczyn przyznawania pomocy przez OPS. Choroba może być wywołana przez różne czynniki jak i mechanizmy. Do najczęściej wymienianych czynników chorobotwórczych możemy zaliczyć: czynniki fizyczne, starzenie się organizmu, uraz mechaniczny, uraz psychiczny, wada genetyczna, czynniki chemiczne (zatrucia) i czynniki zakaźne. Obserwacje pracowników Ośrodka pozwalają stwierdzić, iż sytuacja tej grupy osób

jest bardzo trudna. Wiąże się ona bezpośrednio z kosztami długotrwałego leczenia, które pochłaniają znaczną część dochodów. Sytuacja ta powoduje, iż Ośrodek Pomocy Społecznej udziela często przy przekraczających dochodach pomocy finansowej na leczenie i leki (specjalny zasiłek celowy).

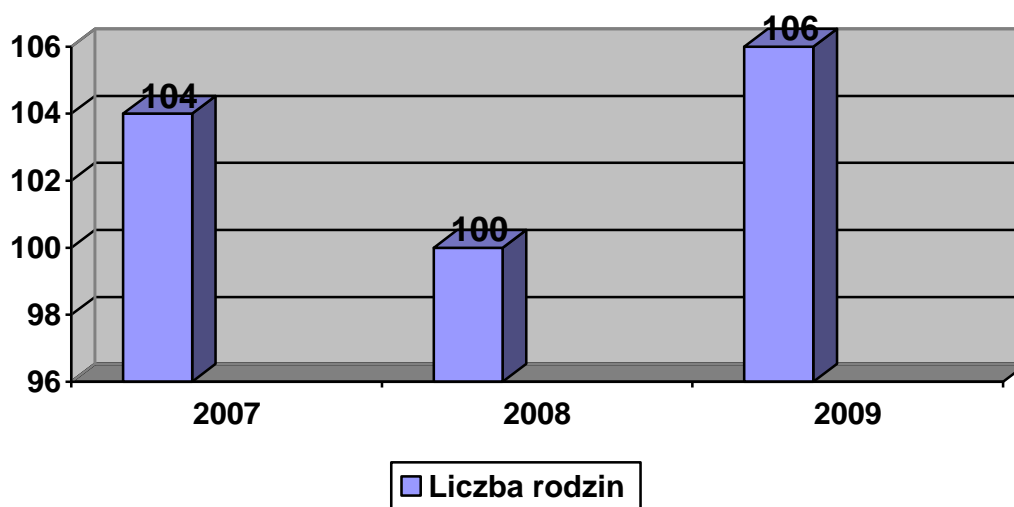

Wykres nr 7. Liczba rodzin korzystająca z pomocy OPS z powodu choroby.

3.4. BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO – WYCHOWAWCZYCH.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych to kolejny problem, który jest powodem przyznawania przez OPS pomocy. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych najczęściej wynika z zaburzenia równowagi systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Objawia się ona poprzez pojawiające się problemy w pełnieniu ról rodzicielskich i wychowawczych związanymi z jednej strony z prezentowaniem przez dzieci agresywnych zachowań, łamaniem obyczajów i norm społecznych, z drugiej zaś, brakiem ze strony rodziców właściwej i adekwatnej postawy wobec tych zachowań. Często przyczyną pojawiania się problemów natury wychowawczej w rodzinach jest nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, niezaradność, bezrobocie oraz problemy dzieci w szkole. Pomoc

OPS w takim przypadku zmierza do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i umacniania własnych postaw rodzicielskich.

Wykres nr 8. Liczba rodzin korzystająca z pomocy OPS z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

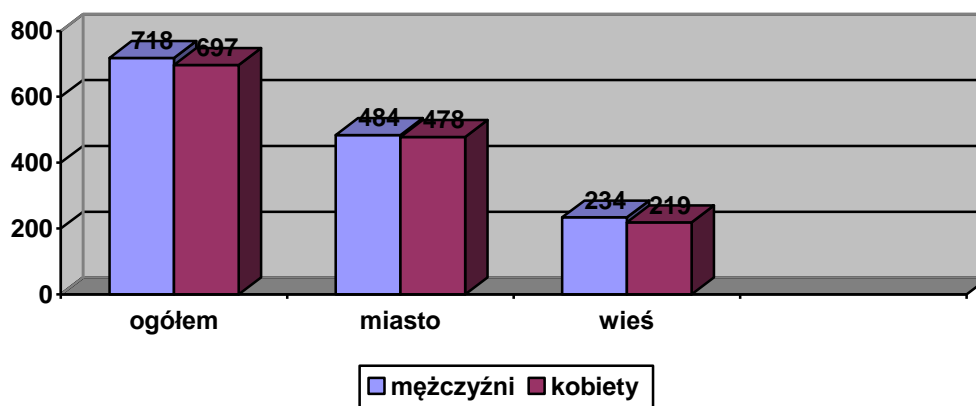
3. 5. NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.

Z przeprowadzonego w 2002 r. NSPMiL (ostatnie dane dotyczące tego problemu) wynika, że ilość osób niepełnosprawnych w Polsce wynosi 5 456,7 tys. co stanowi 14,3% ogółu mieszkańców Polski. Spośród tej grupy możemy wyodrębnić osoby niepełnosprawne prawnie (takie, które posiadają odpowiednie orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony) i osoby niepełnosprawne biologicznie (tj. takie, które nie posiadały orzeczenia, lecz odczuwały ograniczenie sprawności w wykonywaniu czynności podstawowych dla swojego wieku). Liczba osób niepełnosprawnych prawnie w roku 2002 wynosiła 4450,1 tys. (niepełnosprawny w tym: niepełnosprawny ze znacznym stopniem niepełnosprawności, niepełnosprawny

z umiarkowanym stopniem niepełnosprawności, niepełnosprawny z lekkim stopniem niepełnosprawności, niepełnosprawny o nieustalonej treści, niepełnosprawny w wieku od 0-15 lat, niepełnosprawny z uprawnieniami do zasiłku pielęgnacyjnego), natomiast liczba osób niepełnosprawnych biologicznie wynosiła 1006,6 tys. (w tym z całkowitym ograniczeniem sprawności i z poważnym ograniczeniem sprawności). Średnio w skali kraju na 1000 mieszkańców przypada 143 osoby niepełnosprawne, na terenie naszego województwa współczynnik ten wynosi 150, co jest jednym z wyższych na terenie kraju.

Na terenie naszej gminy w roku 2002 liczba osób niepełnosprawnych wynosiła ogółem 1415 osób, co stanowiło 13,9% mieszkańców gminy. Spośród tej grupy osoby niepełnosprawne prawnie stanowiły 85 % ogółu, a osoby niepełnosprawne tylko biologicznie – pozostałe 15 %.

Struktura niepełnosprawności na terenie naszej gminy przedstawia się następująco:

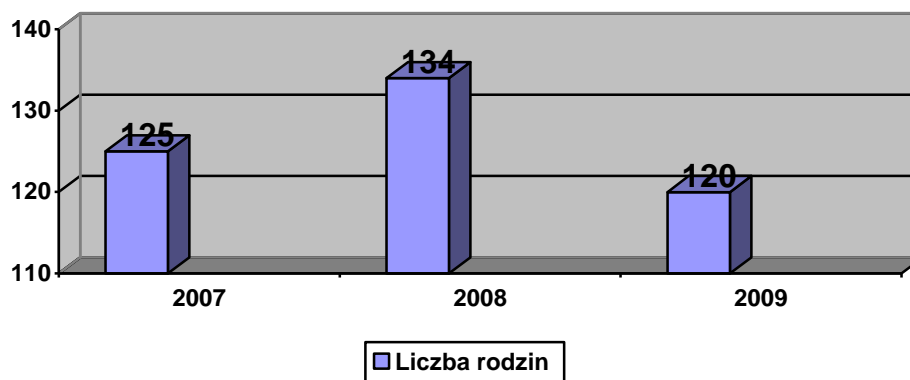

Wykres nr 9. Osoby niepełnosprawne wg. kategorii płci i zamieszkania na terenie gminy.

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe na terenie naszej gminy to w przeważającej części osoby w wieku produkcyjnym ok. 55% ogółu osób niepełnosprawnych. Z obserwacji pracowników socjalnych wynika, że problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami, wśród których możemy wyróżnić:

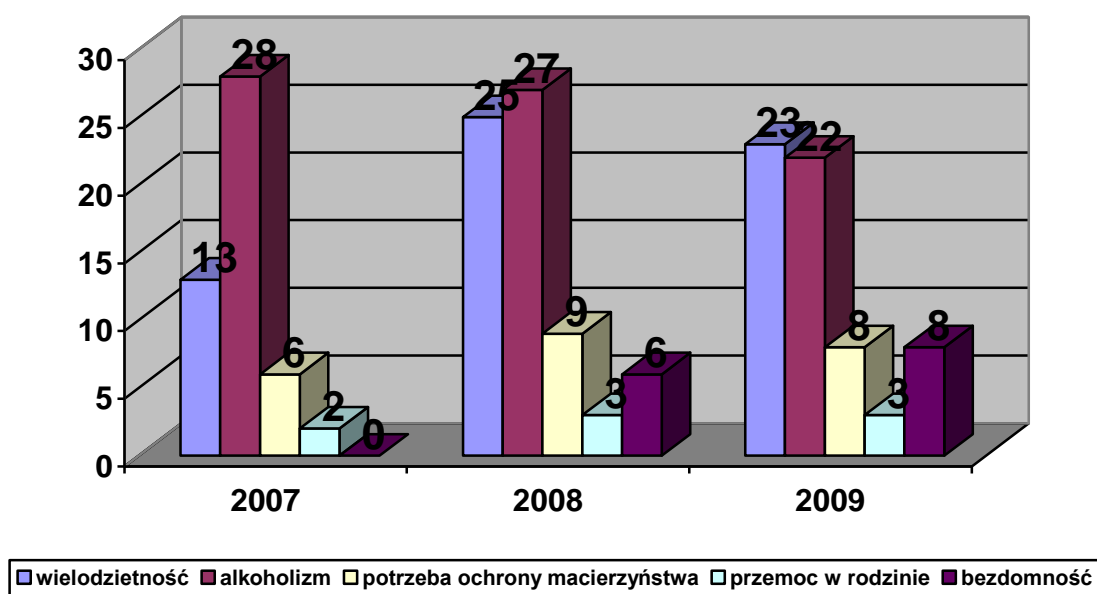
- bariery architektoniczne, które uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie w życiu codziennym,

- ograniczenia natury finansowej, które wiążą się z brakiem środków finansowych na zakup odpowiedniego sprzętu, który pozwoliłby na większą niezależność od innych osób,
- brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych co utrudnia udział w życiu społecznym i skazuje na marginalizację i pozostawanie w domu,
- ograniczenia natury psychologicznej, które wiążą się z brakiem właściwej oceny i akceptacji osób niepełnosprawnych wśród społeczeństwa, jak i trudności z zaakceptowaniem własnej pozycji przez samych niepełnosprawnych.

Wykres nr 10. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu niepełnosprawności.

Kolejnymi powodami przyznania pomocy przez OPS na terenie naszej gminy były: wielodzietność, alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, trudności w przystosowaniu się do życia po opuszczeniu zakładu karnego, sieroctwo i bezdomność. Liczbę rodzin korzystających z pomocy OPS z tych powodów ilustruje niżej przedstawiony wykres.

Wykres nr 11. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2007 – 2009 na terenie gminy Rudnik nad Sanem według wybranych kategorii.

Powody przyznania pomocy	Lata		
	2007	2008	2009
Wielodzietność	13	25	23
Alkoholizm	28	27	22
Potrzeba ochrony macierzyństwa	6	9	8
Przemoc w rodzinie	2	3	3
Bezdomność	0	6	8

3.6. WIELODZIETNOŚĆ

Dane, jakimi dysponujemy dotyczą liczby rodzin wielodzietnych na terenie naszej gminy pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności z 2002 r. Ogółem liczba rodzin, w których wychowywano trójkę lub więcej dzieci wynosiła 391 rodzin.

Pomoc rodzinom wielodzietnym została uregulowana w ustawie o pomocy społecznej oraz w ustawie o świadczeniach rodzinnych. Na podstawie ustawy o pomocy społecznej rodziny wielodzietne otrzymują wsparcie w formie pieniężnej jak i niepieniężnej. Dedykowanym wsparciem dla rodzin wielodzietnych jest dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej. Dodatek ten przysługuje rodzinom, które otrzymują zasiłek rodzinny i jest przyznawany na trzecie i każde kolejne dziecko uprawnione do zasiłku rodzinnego. Należy zauważyć przy tym, że nie wszystkie rodziny mogą liczyć na wspomniane wsparcie. Ze względu na obowiązujące kryterium dochodowe uprawniające do otrzymywania zasiłku rodzinnego, rodziny wielodzietne nie otrzymujące zasiłku rodzinnego nie otrzymują również dodatku. Obecnie kwota dodatku wynosi - 80 zł na dziecko.

	2007	2008	2009
Liczba wypłaconych dodatków z tyt. wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	2775	3175	2295
Kwota (zł)	222000	254000	183600

3.7. ALKOHOLIZM.

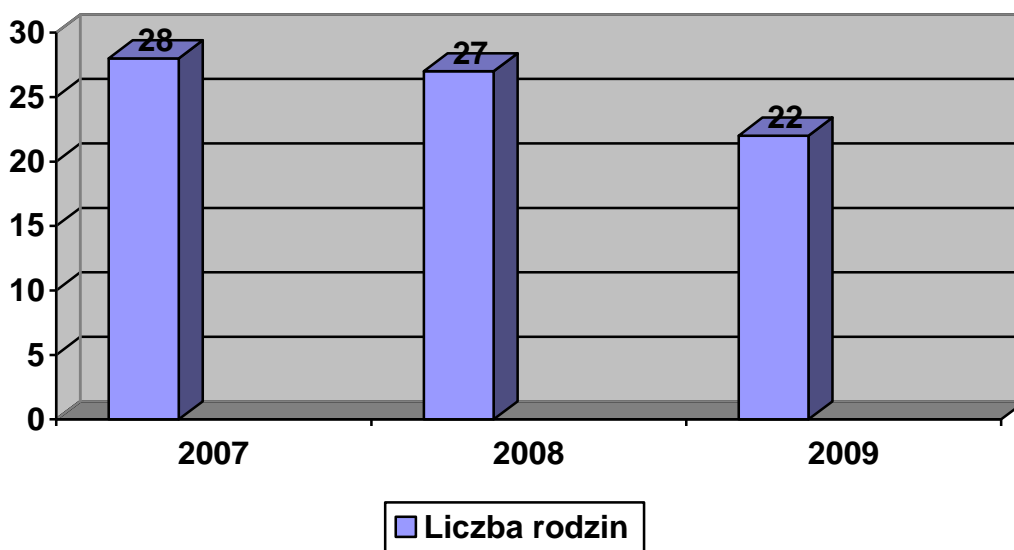
Problem nadużywania alkoholu jest jednym z najpoważniejszych problemów, z jakimi spotykają się pracownicy socjalni w swojej pracy. Wśród przyczyn alkoholizmu wyróżnia się przede wszystkim:

- czynniki genetyczne,
- czynniki biologiczne,
- czynniki środowiskowe.

Niepokojącym zjawiskiem, które wynika z obserwacji pracowników socjalnych jest obniżenie się wieku inicjacji spożywania alkoholu wśród młodocianych, brak reakcji rodziców, a także brak działań profilaktycznych adresowanych do dzieci i młodzieży w wieku dorastania.

Liczbę rodzin, którym przyczyną przyznania pomocy był alkoholizm obrazuje poniższy wykres.

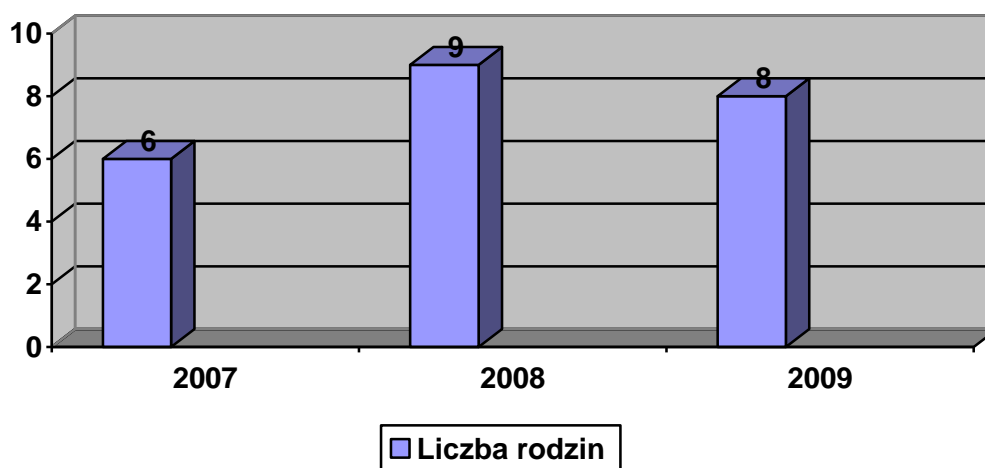

Wykres nr 12. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2007 – 2009 na terenie gminy Rudnik nad Sanem z powodu alkoholizmu.

Jak wynika z doświadczeń z pracy z osobami, które nadużywają alkohol osoby te mają niewielką szansę na „uratowanie” się bez specjalistycznej pomocy. Wpływ na wzrost liczby osób młodych spożywających alkohol ma z pewnością powszechna dostępność, akceptacja wśród dorosłych na takie zachowania, wypracowane i podtrzymywane przez reklamę sprzeczne komunikaty – z jednej strony, że alkohol jest substancją szkodliwą, z drugiej zaś, że jest pożądanym towarem, który zapewnia atrakcyjność naszego życia.

3. 8. POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA.

Potrzeba ochrony macierzyństwa jest ważnym problemem, który znalazł uregulowanie między innymi w art. 71 Konstytucji RP, w którym zostało zapisane - „Matka przed i po urodzeniu dziecka ma prawo do szczególnej pomocy władz publicznych, której zakres określa ustawa”. Dalsze uregulowania dotyczące sytuacji matki przed i po porodzie określone zostały w dziale ósmym Kodeksu pracy „Uprawnienia pracowników związane z rodzicielstwem”, a także w ustawie o świadczeniach rodzinnych gdzie szczegółowo wymieniono rodzaje pomocy, jakie przysługują matce po urodzeniu dziecka - dodatek z tytułu urodzenia dziecka i dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego).

Wykres nr 13. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2007 – 2009 na terenie gminy Rudnik nad Sanem z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa.

Potrzeba ochrony macierzyństwa wiąże się także z zapewnieniem odpowiedniej opieki zdrowotnej matce przed, jak i po urodzeniu dziecka. Pomoc finansowa w tym zakresie została uregulowana w ustawie o świadczeniach rodzinnych. W omawianym temacie ustawa przewiduje dwa dodatki do zasiłku rodzinnego (po spełnieniu kryterium dochodowego):

- 1) urodzenia dziecka;
- 2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,

oraz jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka (bez obowiązku spełnienia kryterium dochodowego).

W latach 2007-2009 Ośrodek Pomocy Społecznej przyznał wymienione dodatki:

	2007	2008	2009
Liczba wypłaconych dodatków z tyt. urodzenia dziecka (kwota)	65 (65 000)	87 (87 000)	64 (64 000)
Liczba wypłaconych dodatków z tyt. opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego (kwota)	214 82 734	266 101 144	328 127 760
Jednorazowa zapomoga z tyt. urodzenia dziecka („becikowe”)	87 87 000	111 111 000	87 87 000

3.9. PRZEMOC W RODZINIE

Przemoc w rodzinie to zamierzone, wykorzystujące przewagę sił działanie skierowane przeciw członkowi rodziny, naruszające prawa i dobra osobiste, powodujące cierpienie i szkody.

Wyróżnia się cztery rodzaje przemocy:

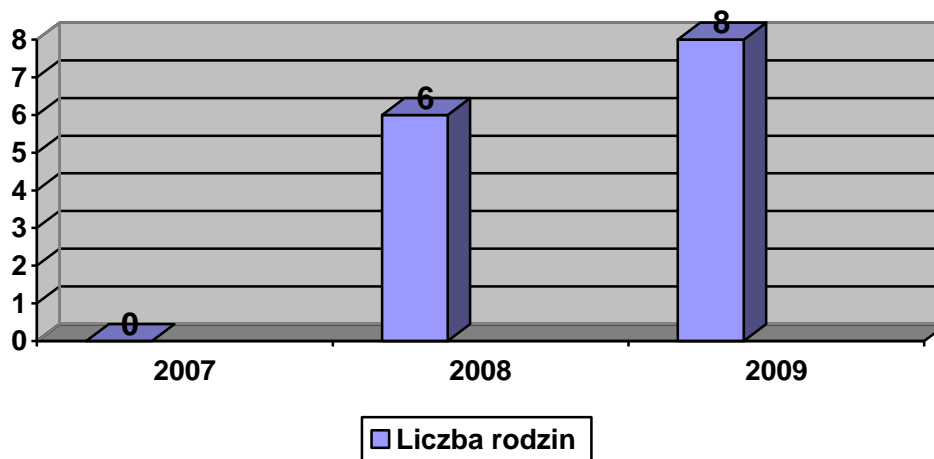
- przemoc fizyczna;
- przemoc psychiczna;
- przemoc seksualna;
- przemoc ekonomiczna.

Ofiarami przemocy w rodzinie są najczęściej kobiety (58%) oraz dzieci do lat 13 (24%). Natomiast sprawcami przemocy są głównie mężczyźni (96%), będący często pod wpływem alkoholu.

3. 10. BEZDOMNOŚĆ.

Bezdomność to taki stan, w którym dana osoba nie posiada i nie potrafi sobie zapewnić schronienia, które mogłaby uważać za własne i które zapewniałoby jej minimalne warunki egzystencjalne. W ustawie o pomocy społecznej za osobę bezdomną uznaje się „osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności i dowodach osobistych, a także osobę niezamieszkującą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania”.

Bezdomność na terenie naszej gminy nie stanowi dużego problemu, liczbę rodzin korzystających z pomocy OPS ilustruje poniższy wykres.

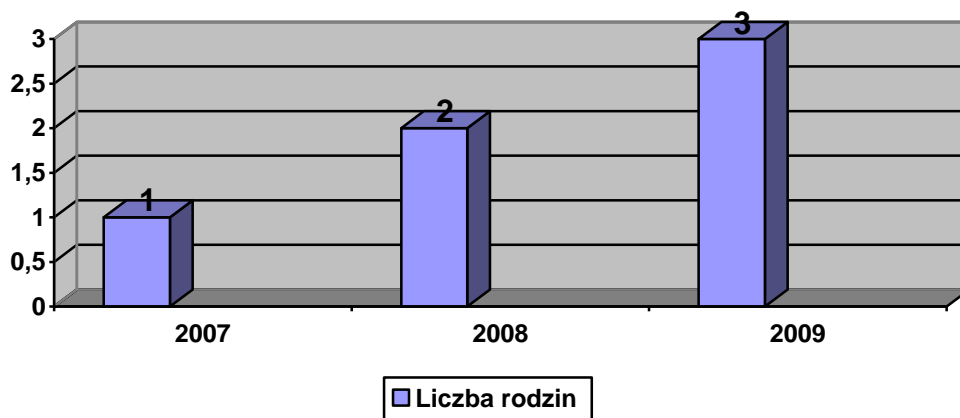
Wykres nr 14. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2007 – 2009 na terenie gminy Rudnik nad Sanem z powodu bezdomności.

3. 11. TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU SIĘ PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO.

Liczba rodzin, które korzystały z pomocy OPS z powodu trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego stanowi niewielki procent ogółu rodzin korzystających z pomocy OPS.

Wśród najczęściej spotykanych problemów w przystosowaniu się osób opuszczających zakłady karne możemy wyróżnić:

- problemy ze znalezieniem pracy,
- problemy adaptacyjne, które wiążą się z trudnościami integracyjnymi w rodzinie, jak i lokalnej społeczności,

Wykres nr 15. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS w latach 2007 – 2009 na terenie gminy Rudnik nad Sanem z powodu trudności w przystosowaniu się po opuszczeniu zakładu karnego.

3.12. DANE O LICZBIE RODZIN I OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ W RUDNIKU NAD SANEM W PIERWSZYM PÓŁROCZU 2010 R.

W pierwszym półroczu 2010 roku Ośrodek Pomocy Społecznej udzielił ogółem pomocy 475 rodzinom (liczba osób w rodzinach – 1460).

Przyczyny przyznania pomocy:

Przyczyny	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	369	1131
Bezrobocie	323	1048
Długotrwała lub ciężka choroba	164	424
Niepełnosprawność	110	282
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych –	86	368
Alkoholizm	20	40

II. PODSUMOWANIE WDRAŻANIA GMINNEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2005 – 2010.

Priorytet: Redukcja zjawiska ubóstwa.

Założone cele strategiczne:

- zapobieganie i łagodzenie skutków ubóstwa,
- eliminowanie zjawiska „uzależnienia” się świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.

Osiągnięte cele:

- częściowo udało się zahamować liczbę osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej

Jak długo objęta pomocą	Liczba osób pobierających świadczenia w 2007 r.	Liczba osób pobierających świadczenia w 2008 r.	Liczba osób pobierających świadczenia w 2009 r.
Razem	577	578	610
Poniżej 1 roku	59	51	81
Od 1 do 2 lat	56	37	33
Od 2 do 3 lat	40	51	29
3 lata lub dłużej	422	439	467

- przyznanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy. Zadanie realizowane jest przez Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem.

	2007	2008	2009
Liczba uczniów otrzymujących stypendia i zasilki szkolne	547	537	503
Kwota (zł)	286 056,00	334 900,88	256 138,90

- przyznanie dodatków mieszkaniowych. Zadanie realizowane jest przez Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem.

	2007	2008	2009
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	968	836	833
Kwota (zł)	138 314,87	120 791,88	131 737,67

- wydawanie żywności. Pomoc realizowana we współpracy z Bankiem Żywności w Tarnobrzegu i Urzędem Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem.

	2007	2008	2009
Liczba rodzin, które otrzymały żywność	1400	1650	1850

Priorytet: Pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem bezrobocia i przeciwdziałanie bezrobociu.

Założone cele strategiczne:

- zapobieganie i łagodzenie skutków bezrobocia,
- wspieranie osób poszukujących pracy.

Osiągnięte cele:

Od połowy 2008 r. Ośrodek Pomocy Społecznej aktywizuje zawodowo osoby bezrobotne, korzystające z pomocy społecznej poprzez realizację projektu „Czas na aktywność w gminie Rudnik nad Sanem”. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. W ciągu trzech lat wsparciem zostało objętych 55 osób. W ramach działań zaplanowanych przez pracowników socjalnych uczestnikom zostały zaproponowane:

- szkolenia zawodowe,
- doradztwo zawodowe,
- indywidualne doradztwo psychologiczne,

- doradztwo prawne,
- trening kompetencji społecznych i umiejętności psychospołecznych, doradztwo prawne.

Wszystkie działania realizowane w ramach projektu mają za zadanie ułatwić uczestnikom powrót na rynek pracy. Uczestnicy są wyposażeni w wiedzę i potencjał niezbędny do pełnienia aktywnej roli na rynku pracy.

Priorytet: Przeciwdziałanie zjawisku marginalizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Założone cele strategiczne:

- łagodzenie skutków niepełnosprawności w życiu codziennym,
- organizacja zajęć terapeutycznych dla osób niepełnosprawnych,
- upowszechnienie informacji o możliwościach korzystania z usług w zakresie zdrowia, rehabilitacji zdrowotnej i społeczno-zawodowej.

Osiągnięte cele:

- pomoc uczniom niepełnosprawnym zamieszkałym na terenach wiejskich gminy w ramach programu „Uczeń na wsi” współfinansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. W roku szkolnym 2008/2009 do programu przystąpiło 10 uczniów, którzy łącznie otrzymali wsparcie w kwocie 10 012,75 zł. W kolejnym roku szkolnym tj. 2009/2010 programem objętych zostało 11 uczniów, którzy łącznie otrzymali pomoc w kwocie 19 342,46 zł.

- powstanie Warsztatów Terapii Zajęciowej (oficjalne otwarcie 11 lutego 2007 r.)

Formy realizowanej pomocy: terapia zajęciowa, rehabilitacja, dożywianie, pomoc socjalna, trening ekonomiczny, rewalidacja, pomoc psychologiczna i diagnoza psychopedagogiczna,

W ramach warsztatów funkcjonują następujące pracownie:

- dekoratorska,
- rzemiosł różnych,
- hafciarsko-krawiecka,

- teatralno – muzyczna,
- komputerowo-reklamowa,
- fryzjerska,
- gospodarstwa domowego,
- stolarska,
- wikliniarska,
- humanistyczno - środowiskowa,
- ogrodniczo-botaniczna.

W ramach WTZ pomocą objęto:

Ilość osób objętych pomocą:

2007 r. – 65 osób;

2008 r. – 53 osoby;

2009 r. – 66 osób.

- wypłata zasiłków stałych (zadanie realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej)

Lata	2007	2008	2009
Liczba osób pobierających zasiłki stałe	56	64	65
Liczba udzielonych świadczeń (zasiłki stałe)	589	623	683
Kwota przeznaczona na finansowanie świadczeń (zł)	175 619,36	193 949,99	217 412,60

Priorytet: Pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Cel strategiczny:

- wypracowanie skutecznego modelu pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Osiągnięte cele:

- wypracowanie skutecznej współpracy z Caritas Diecezji Sandomierskiej,

- powstanie Ośrodka Interwencji Kryzysowej (OIK) (powstał 15 kwietnia 2007 r., umowa z powiatem od 1 czerwca 2007 r.),
- powstanie Domu Samotnej Matki,
- powstanie Schroniska dla Samotnych Matek.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej obejmuje pomocą i wsparciem osoby i rodziny znajdujące się w kryzysie. Udzielane jest wsparcie psychologiczne, pedagogiczne, terapia, pomoc prawna, socjalna, terapia indywidualna, dla par małżeńskich, rodzinna.

Przyczyny korzystania z pomocy OIK:

Przyczyna	Liczba osób korzystających z pomocy		
	2007 r.	2008 r.	2009 r.
Śmierć osób bliskich	3	5	13
Samobójstwa	-	7	11
Przemoc domowa	83	94	313
Konflikty rodzinne	6	13	48
Agresja	12	31	37
Przemoc seksualna	2	6	1
Wykorzystanie seksualne dzieci	-	1	1
Utraty okołoporodowe	1	4	9
Bezrobocie	11	26	156
Wypadki, katastrofy	1	3	7
Uzależnienia	21	51	283
Handel ludźmi	-	-	2
Program kor.-edu.	1	22	63

Priorytet: Poprawa sytuacji osób starszych.

Cele strategiczne:

- podjęcie działań na rzecz utrzymania osób starszych we własnych środowiskach,
- tworzenie lokalnych strategii uwzględniających budowanie oparcia społecznego na rzecz osób starszych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych.

Osiągnięte cele:

- powstanie Oddziału Regionalnego Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów,
- organizacja cyklicznych spotkań „Dzień Seniora”.

Priorytet: Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym.

Cele strategiczne:

- wypracowanie modelu współpracy pomiędzy różnymi instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinom z problemami alkoholowymi,
- profilaktyczne informowanie o negatywnych skutkach nadużywania alkoholu,
- pomoc dzieciom, które narażone są na odczuwanie negatywnych skutków nadużywania alkoholu w ich najbliższym otoczeniu.

Osiągnięte cele:

- kierowanie na przymusowe leczenie przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- większa świadomość społeczna o zagrożeniach związanych z nadużywaniem alkoholu.

Priorytet: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej

Cele strategiczne:

- modernizacja istniejącej bazy lokalowej Ośrodka Pomocy Społecznej,
- reorganizacja Ośrodka Pomocy Społecznej mająca na celu usprawnienie pracy Ośrodka Pomocy Społecznej oraz ułatwienie dostępu osobom korzystającym z pomocy.

Osiągnięte cele:

- nowa lokalizacja Ośrodka Pomocy Społecznej przy ulicy Kilińskiego,
- likwidacja barier architektonicznych,
- reorganizacja Ośrodka Pomocy Społecznej ułatwiająca pracę pracowników oraz kontakt i dostęp osób korzystających z pomocy Ośrodka.

MISJA

**WYPRACOWANIE SKUTECZNEGO MODELU
WSPARCIA DLA OSÓB TEGO WYMAGAJĄCYCH
POPRAZ KOORDYNACJĘ DZIAŁAŃ INSTYTUCJI
ZAJMUJĄCYCH SIĘ UDZIELANIEM POMOCY
SPOŁECZNEJ.**

III. STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA LATA 2011-2015.

1. ANALIZA SWOT.

Na podstawie zebranych danych została opracowana analiza, która obejmuje:

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> - wykwalifikowany personel, - stabilna sytuacja kadrowa, - zaangażowanie kadry OPS, - zrozumienie dla działań podejmowanych przez pracowników OPS ze strony samorządowej.	<ul style="list-style-type: none"> - niewystarczające środki na realizację zadań postawionych OPS, - brak solidaryzowania się społeczności lokalnej z działaniami podejmowanymi przez pracowników OPS.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> - możliwość korzystania ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, - możliwość doskonalenia i podnoszenia kwalifikacji przez pracowników OPS, - wolontariat, - ujednolicenie przepisów dotyczących zadań OPS, - wzrost wynagrodzeń kadry pracowników OPS.	<ul style="list-style-type: none"> - rosnące bezrobocie, - brak stabilności przepisów, - wzrost zadań OPS bez zabezpieczenia finansowego i kadrowego, - słabość organizacji pozarządowych, - brak odpowiedniej infrastruktury w zakresie pomocy społecznej.

2. CEL GŁÓWNY:

UKSZTAŁTOWANIE SPRAWNEGO I EFEKTYWNEGO SYSTEMU ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO W OPARCIU O WSPÓŁPRACĘ RÓŻNYCH INSTYTUCJI I ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH ZAJMUJĄCYCH SIĘ ORGANIZACJĄ POMOCY SPOŁECZNEJ W RAMACH NOWOCZESNEGO MODELU POMOCY SPOŁECZNEJ W OPARCIU O ZASADĘ POMOCNICZNOŚCI.

Aktualny model polskiej polityki społecznej polega nie tylko na udzielaniu pomocy osobom potrzebującym wsparcia w znalezieniu jakiegokolwiek zatrudnienia, czy też zapewnianiu tym osobom podstawowych świadczeń z pomocy społecznej. Koncentruje się on raczej na pracy z klientem pomocy społecznej, a więc bardzo często z osobą wykluczoną społecznie. Wsparcie to polega przede wszystkim na realizacji różnego typu działań aktywizujących społecznie, a także działań integrujących osobę wykluczoną ze społecznością lokalną i jej najbliższym otoczeniem. Jednocześnie poza kwestią zatrudnienia coraz ważniejsze stają się te obszary interwencji, które związane są z zapewnieniem możliwości godzenia życia zawodowego i rodzinnego. Coraz ważniejsza staje się kompleksowa i trwała pomoc. Ważne jest, aby działania były skuteczne, efektywne i trwałe, łączące reintegrację społeczną beneficjentów pomocy społecznej z uzyskaniem przez nich zatrudnienia, a także jego późniejsze utrzymanie. Skuteczna pomoc powinna nie tylko podnosić jakość życia poszczególnych jednostek, ale również ich rodzin oraz najbliższego otoczenia.

2.1. POMOC NA RZECZ RODZIN I OSÓB DOTKNIĘTYCH PROBLEMEM UBÓSTWA.

Priorytet: Redukcja zjawiska ubóstwa.

Cele strategiczne:

- zapobieganie i łagodzenie skutków ubóstwa,
- eliminowanie zjawiska „uzależnienia” się świadczeniobiorców od instytucji pomocy społecznej.

Kierunek działania:

- szeroka pomoc na rzecz osób i rodzin dotkniętych ubóstwem

Uzasadnienie działania:

Ubóstwo jest najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy przez OPS na terenie naszej gminy i stanowi istotny problem społeczny, ponieważ z ubóstwa wynikają inne problemy zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny. Dlatego ważne jest podjęcie kompleksowych działań, których celem jest łagodzenie skutków już istniejącej sfery ubóstwa oraz podjęcie działań, których celem będzie zapobieganie rozszerzaniu się ubóstwa.

Sposób realizacji:

- pomoc finansowa,
- pomoc rzeczowa,
- doradztwo w sprawach dotyczących sfery polityki społecznej, w tym doradztwo związane z pomocą w postępowaniu przed innymi instytucjami takimi jak: sądy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Powiatowy Urząd Pracy i inne.

Spodziewane efekty:

- podniesienie poziomu życia osób i rodzin dotkniętych ubóstwem,
- poprawa funkcjonowania w środowisku lokalnym osób i rodzin dotkniętych ubóstwem przez podniesienie poczucia bezpieczeństwa.

Partnerzy:

- Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem
- Powiatowy Urząd Pracy w Nisku,
- Miejski Ośrodek Kultury,
- Szkoły Podstawowe i Publiczne Gimnazjum,
- Bank Żywności w Tarnobrzegu,
- Ochronka.

Źródła finansowania:

- środki własne gminy,
- dotacje rządowe,
- sponsoring.

Termin realizacji:

- praca ciągła.

2.2. POMOC NA RZECZ RODZIN, W KTÓRYCH WYSTĘPUJE ZJAWISKO BEZROBOCIA.

Priorytet: Pomoc rodzinom dotkniętym zjawiskiem bezrobocia i przeciwdziałanie bezrobociu.

Cele strategiczne:

- zapobieganie i łagodzenie skutków bezrobocia,
- wspieranie osób poszukujących pracy.

Kierunki działania:

- aktywizacja zawodowa podopiecznych Ośrodka Pomocy Społecznej,
- pomoc w tworzeniu spółdzielni socjalnych,
- poradnictwo adresowane do osób poszukujących pracy,

- informowanie o działaniach kierowanych do osób poszukujących pracy podejmowanych przez Powiatowy Urząd Pracy oraz inne instytucje rynku pracy,
- kształtowanie pożądanых postaw, które mają ułatwić osobom bezrobotnym znalezienie pracy,

Uzasadnienie działania:

Bezrobocie jest zjawiskiem, które dotyka najliczniejszą grupę świadczeniobiorców Ośrodka Pomocy Społecznej. Przyczynia się do ubożenia materialnego, implikuje na poziomie rodziny negatywne skutki takie jak: dezintegracja rodziny (upadek autorytetów i zakłócenia w socjalizacji ról), spadek wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny oraz może zwiększyć ryzyko zaistnienia patologii życia rodzinnego.

Sposób realizacji:

- aktywizacja zawodowa w ramach projektu „Czas na aktywność w gminie Rudnik nad Sanem”
- pomoc finansowa,
- pomoc rzeczowa.

Spodziewane efekty:

- zwiększenie aktywności w poszukiwaniu pracy,
- końcowym i najbardziej oczekiwanym efektem ma być wyjście z bezrobocia i z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

Partnerzy:

- Wojewódzki Urząd Pracy w Rzeszowie,
- Powiatowy Urząd Pracy w Nisku,
- Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem.

Źródła finansowania:

- środki własne gminy,

- dotacje rządowe,

Termin realizacji:

- praca ciągła.

2.3. POMOC NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.

Priorytet: Przeciwdziałanie zjawisku marginalizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.

Cele strategiczne:

- łagodzenie skutków niepełnosprawności w życiu codziennym,
- organizacja zajęć terapeutycznych dla osób niepełnosprawnych,
- upowszechnienie informacji o możliwościach korzystania z usług w zakresie zdrowia, rehabilitacji zdrowotnej i społeczno-zawodowej.

Kierunki działania:

- doskonalenie systemu pomocy osobom niepełnosprawnym,
- ścisła współpraca z Warsztatami Terapii Zajęciowej,
- kształtowanie pożądanych postaw, które mają ułatwić osobom niepełnosprawnym znalezienie pracy,
- podjęcie działań mających na celu likwidację barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej.

Uzasadnienie działania:

Przez osobę niepełnosprawną należy rozumieć taką osobę, która znajduje się w stanie fizycznym, psychicznym lub umysłowym powodującym trwale lub okresowe utrudnienia, ograniczenia lub uniemożliwia samodzielną egzystencję. Pomoc osobom niepełnosprawnym przysługuje niezależnie od stopnia niepełnosprawności. Osoby

niepełnosprawne stanowią drugą pod względem liczebności grupę świadczeniobiorców OPS-u.

Sposób realizacji:

- pomoc finansowa w ramach projektu „Uczeń na wsi” współfinansowanego ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- aktywizacja zawodowa w ramach projektu „Czas na aktywność w gminie Rudnik nad Sanem”,
- pomoc finansowa,
- pomoc rzeczowa,
- doradztwo (w tym pomoc w przygotowywaniu dokumentacji niezbędnej do uzyskania renty, grupy inwalidzkiej itp.),
- powstanie cyklicznych spotkań integracyjnych,

Spodziewane efekty:

- likwidacja barier architektonicznych w budynkach użyteczności publicznej położonych na terenie gminy,

Partnerzy:

- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Rudniku nad Sanem,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy w Rudniku nad Sanem,
- Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku,
- organizacje pozarządowe,
- Ośrodki Pomocy Społecznej z sąsiednich gmin,
- Stowarzyszenie na rzecz Osób Niepełnosprawnych „Poprowadź Mnie przez Świat”.

Źródła finansowania:

- środki własne gminy,
- dotacje rządowe,

- dotacje celowe,

Termin realizacji:

- praca ciągła.

2.4. POMOC NA RZECZ RODZIN W KTÓRYCH WYSTĘPUJE ZJAWISKO PRZEMOCY.

Priorytet: Pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Cel strategiczny:

- wypracowanie skutecznego modelu pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.

Kierunki działania:

- upowszechnianie informacji na temat walki ze zjawiskiem przemocy w rodzinie,
- podjęcie działań mających na celu lepszą koordynację działań pomiędzy Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Policją, Domem Samotnej Matki i Schroniskiem dla Samotnych Matek oraz Ośrodkiem Interwencji Kryzysowej,
- pomoc rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie poprzez współpracę z policją, wymiarem sprawiedliwości i służbą zdrowia.

Uzasadnienie działania:

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem często ukrywanym, natomiast dotyczy on dużej liczby rodzin i przybiera różne formy. Przemoc w rodzinie najczęściej utożsamiana jest z przemocą fizyczną, ale należy pamiętać, że ma ona również inne formy takie jak: przemoc psychiczna, przemoc seksualna oraz przemoc ekonomiczna. Trudno oszacować skalę tego zjawiska ze względu na to, iż ofiary przemocy często ukrywają ten fakt.

Sposób realizacji:

- opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie;
- powołanie interdyscyplinarnego zespołu, który podejmuje działania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- przeprowadzanie wywiadów środowiskowych umożliwiających diagnozę sytuacji rodziny lub osoby,
- pomoc w załatwianiu spraw urzędowych i innych ważnych spraw bytowych,
- udzielanie szeroko rozumianego poradnictwa, np. prawnego, psychologicznego lub wskazywanie miejsca, gdzie można uzyskać taką pomoc,
- udzielanie informacji o przysługujących świadczeniach i formach pomocy,
- „Niebieska karta”.

W uzasadnionych przypadkach:

- a) udzielanie pomocy finansowej w formie zasiłków stałych, okresowych, celowych,
- b) udzielanie pomocy rzeczowej np. przekazanie odzieży, żywności,
- c) udzielanie zasiłków i pożyczek na ekonomiczne usamodzielnienie się.

Spodziewane efekty:

- ofiary przemocy w rodzinie przestają czuć się osamotnione, przez co stają się silniejsze w swoich postanowieniach dotyczących zmiany istniejącej sytuacji,
- spowodowanie usamodzielnienia się ofiary przemocy w rodzinie od sprawcy.

Partnerzy:

- Policja,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Dom Samotnej Matki,
- Schronisko dla Bezdomnych Kobiet,

- Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem,
- Prokuratura,
- Służba zdrowia,
- Sąd.

Źródła finansowania:

- środki własne gminy,
- dotacje rządowe,

Termin realizacji:

- praca ciągła.

2.5. POMOC NA RZECZ OSÓB STARSZYCH.

Priorytet: Poprawa sytuacji osób starszych.

Cele strategiczne:

- podjęcie działań na rzecz utrzymania osób starszych we własnych środowiskach,
- tworzenie lokalnych strategii uwzględniających budowanie oparcia społecznego na rzecz osób starszych,
- przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu osób starszych.

Kierunki działania:

- zapewnienie kompleksowych usług rehabilitacyjno – opiekuńczych i socjalnych w miejscu zamieszkania,
- tworzenie mechanizmów zachęcających do organizowania alternatywnych form pomocy takich, jak Rodzinny Dom Pomocy Społecznej,
- kształtowanie pozytywnego obrazu starości w świadomości społecznej,
- rozwój usług na rzecz osób starszych, umożliwiających samodzielność i integrację społeczną.

Uzasadnienie działania:

Osoby starsze to jedna z grup znajdująca się w kręgu działania pomocy społecznej. Pomoc społeczna, jaka zostaje udzielana osobom starszym jest odpowiedzią na różne rodzaje zapotrzebowań, jakie są adresowane do OPS. Wykonywanie zadań na rzecz osób starszych jest obowiązkiem samorządów lokalnych – tak na poziomie gminy, jak i powiatu – i są realizowane na przykład w formie wypłat świadczeń.

Sposób realizacji:

- pomoc finansowa (zasilek stały, okresowy, celowy dla osób starszych bez dochodów lub o niskich dochodach),
- pomoc rzeczowa (opał, odzież),
- usługi opiekuńcze w środowisku lokalnym, w tym usługi specjalistyczne.

Spodziewane efekty:

- poprawa funkcjonowania osób starszych i osamotnionych,
- powstanie Rodzinnego Domu Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem (w trakcie tworzenia). Docelowo miejsce zamieszkania znajdzie 8 osób starszych.

Partnerzy:

- Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem,
- Fundacja ks. Czesława Wali „Wyprzedzić swój czas”,
- Caritas,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Oddział Regionalny Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów.

Źródła finansowania:

- środki własne gminy,
- dotacje celowe,
- dotacje rządowe,

- sponsoring.

Termin realizacji:

- praca ciągła.

2.6. POMOC NA RZECZ OSÓB Z PROBLEMAMI ALKOHOLOWYMI.

Priorytet: Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym.

Cele strategiczne:

- wypracowanie modelu współpracy pomiędzy różnymi instytucjami zajmującymi się pomocą rodzinom z problemami alkoholowymi,
- profilaktyczne informowanie o negatywnych skutkach nadużywania alkoholu,
- pomoc dzieciom, które narażone są na odczuwanie negatywnych skutków nadużywania alkoholu w ich najbliższym otoczeniu.

Kierunki działania:

- podejmowanie interwencji w rodzinach w celu ochrony dzieci przed skutkami alkoholizmu rodziców,
- informowanie o możliwościach leczenia,
- wspólne organizowanie wraz z placówkami szkolno – wychowawczymi akcji informacyjnych na temat negatywnych skutków alkoholizmu,
- pomoc psychologiczna i prawna skierowana do rodzin, w których występują problemy alkoholowe,
- współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Uzasadnienie działania:

Alkoholizm niesie ze sobą wiele negatywnych skutków społecznych. Problem alkoholizmu dotyka w Polsce grupy od ok. 2,8 mln do 3,5 mln i coraz częściej dotyczy

grupy najmłodszych. Wzrasta liczba osób młodych nadużywających alkohol. Obserwacje pracowników OPS wskazują także na fakt obniżania się wieku osób młodych, które mają pierwsze kontakty z alkoholem. Nadużywanie alkoholu w rodzinie ma destrukcyjny wpływ na prawidłowe funkcjonowanie rodziny, pojawiają się problemy w prawidłowym wykonywaniu funkcji wychowawczych. Alkohol jest również czynnikiem, który:

- powoduje wzrost przestępczości,
- obniża wydajność pracy osób nadużywających alkohol,
- prowadzi do przemocy w rodzinie,
- niesie ze sobą negatywne skutki kulturowe,
- powoduje straty ekonomiczne poprzez wzrost nakładów na niwelowanie negatywnych skutków nadużywania alkoholu.

Sposób realizacji:

- poradnictwo,
- kierowanie do zakładów leczenia,
- organizowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, w tym organizowanie kolonii letnich, zimowisk, wycieczek dofinansowywanych przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Spodziewane efekty:

- wzrost świadomości społecznej o skutkach nadużywania alkoholu,

Partnerzy:

- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Caritas,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku,
- Szkoły,
- Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- Miejski Ośrodek Kultury.

Źródła finansowania:

- środki własne gminy,
- dotacje celowe,
- sponsoring.

Termin realizacji:

- praca ciągła.

2.7. POMOC NA RZECZ DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH POZA ICH NATURALNYM ŚRODOWISKIEM.

Priorytet: Pomoc na rzecz dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych.

Cel strategiczny:

- przeciwdziałanie skutkom patologii rodzinnych z udziałem dzieci.

Kierunki działania:

- kierowanie dzieci pozbawionych częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej do placówek opiekuńczo – wychowawczych,
- pomoc dzieciom umieszczonym w placówkach opiekuńczo – wychowawczych i rodzinach zastępczych w zaaklimatyzowaniu się w nowym środowisku,
- szkolenia dla pracowników socjalnych na temat pracy w systemie rodzinnej opieki zastępczej.

Uzasadnienie działania:

Ośrodek Pomocy Społecznej w Rudniku nad Sanem umieszcza dzieci z terenu gminy i miasta w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo – wychowawczych. W przypadku całkowitej sieroty w pierwszej kolejności poszukuje się dla dziecka rodziny zastępczej, którą najczęściej jest najbliższa rodzina dziecka. W przypadku, gdy rodzice pozbawieni są praw rodzicielskich (częściowo lub całkowicie) OPS

kieruje dzieci do placówek opiekuńczo – wychowawczych. Na terenie naszej gminy znajduje się Dom Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” do którego, w pierwszej kolejności kierowane są dzieci z terenu gminy. Placówka zapewnia całodobową opiekę, wychowuje oraz zaspokaja niezbędne potrzeby bytowe, rozwojowe, w tym emocjonalne, społeczne, religijne, a także zapewnia opiekę zdrowotną i wykształcenie.

Sposób realizacji:

- pomoc finansowa,
- pomoc rzeczowa,
- doradztwo.

Spodziewane efekty:

- samodzielność wychowanków Domu Dziecka po opuszczeniu placówki,
- prawidłowy rozwój wychowanków Domu Dziecka, który ma przyczynić się do usamodzielnienia.

Partnerzy:

- Urząd Gminy i Miasta w Rudniku nad Sanem,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku,
- Dom Dziecka „Nasz Dom Dzieciątka Jezus” w Rudniku nad Sanem,
- Policja.

Źródła finansowania:

- środki własne gminy,
- sponsoring,
- dotacje celowe.

Termin realizacji:

- praca ciągła.

Zakończenie.

Celem Strategii jest wytyczenie działań o charakterze długofalowym polegających na inwestycji w kapitał ludzki, rozwój niezbędnej infrastruktury zapewniającej skuteczną pomoc, edukację, poprawę sytuacji materialnej rodzin, działania na rzecz poprawy rynku zatrudnienia i poprawy przedsiębiorczości. Strategia ma na celu także wypracowanie skutecznego i efektywnego modelu współpracy z organizacjami i instytucjami działającymi w obszarze pomocy społecznej oraz wpływać pozytywnie na rozwój gospodarczy i społeczny gminy.

W części pierwszej strategii skupiliśmy się na diagnozie problemów społecznych występujących na terenie naszej gminy. Są w niej opisane problemy, których skala na terenie naszej gminy jest największa.

Cześć druga zawiera strategię rozwiązywania problemów społecznych zdiagnozowanych w części pierwszej. Hierarchia celów przedstawia się następująco:

Cel główny → priorytety → cele strategiczne → kierunki działania

W ten sposób przedstawiona strategia rozwiązywania problemów daje nam lepszy obraz i pozwala na podjęcie kompleksowych działań, które mamy nadzieję pozwolą na poprawę sytuacji osób i rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej. Jednocześnie zdajemy sobie sprawę, że strategia jest tylko narzędziem, które ma za zadanie zoptymalizowanie procesu podejmowania decyzji.